

Руслана ШРАМКО

*Доцент, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської та німецької
філології*

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка;*

м. Полтава, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-9258-9128>

**ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ ХХІ СТ. У
СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ОСНОВНІ РИЗИКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Освіта є запорукою формування висококваліфікованої особистості ХХІ ст., успішного фахівця, здатного гнучко й творчо розв'язувати проблеми та знаходити вирішення складних завдань за невизначених і постійно змінюваних умов роботи за фахом. Такий професіонал володіє навичками самокорекції та саморефлексії, що дозволяють йому чутливо реагувати на реакцію оточення та змінювати методи й підходи в роботі для досягнення запланованої професійної мети. Відповідно до цілі 4 принципів сталого розвитку (The 17 goals of sustainable development) кожен здобувач освіти має гарантовано отримати рівний і справедливий доступ до освіти, що стимулює його подальший прогрес.

Поч. ХХІ ст. ознаменований тим, що людство переосмислює концепцію професійного середовища й місце людини в ньому задля усунення помилок попередніх десятиліть і встановлення крихкого балансу між людством і природою загалом. Глобалізація європейського та світового освітнього простору за останні пів століття сприяла усуненню прогалів в освітньому законодавстві, які вможливили практику подвійних дипломів у вищій школі, і міжнародну студентську мобільність, і партнерські програми розвитку, що сприяють обміну досвідом і фахівцями в конкретній галузі знання тощо.

У методиці навчання гуманітарних наук запровадження інтерактивних методів і форм роботи стало тим потужним поштовхом, що пришвидшив сам процес опанування іноземних мов, літератур та культур, полегшив усунення комунікативного бар'єру і водночас дав здобувачеві змогу розкрити себе як у спілкуванні в аудиторії з однокласниками, так і представниками інших етносів.

Слід водночас указати на безпрецедентні виклики, із якими має справу освітологічний дискурс сьогодення (Рахно, Шрамко, 2023), адже пропорційно росту такої міжнародної комунікації підвищується рівень інформаційного й психологічного навантаження на здобувача освіти, котрий має швидко опанувати навички пошуку потрібної йому інформації, орієнтуватися в огроми літератури з конкретного курсу, а також навчитися фільтрувати всі отримані відомості з метою влутуження своєї теоретичної бази з конкретної галузі (дисципліни) тощо.

Базовою передумовою такого переосмислення людством місця й ролі освіти в житті й діяльності з фаху став стрімкий і невідворотний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що відкрив еру цифровізації освіти й професійної кар'єри, уможлививши взаємодію між науково-педагогічним складом у ланці вищої освіти та наукових центрів, а також комунікування між фахівцями в галузі з різних локацій. Диджиталізація освітнього процесу стимулювала педагогів переглянути контент і вимоги до навчальних дисциплін, скорегувавши форми й методи подачі матеріалу та оцінювання здобутих знань, набутих умінь та навичок із курсу.

Імплементація інтерактивного методу в навчання, зокрема, іноземної мови неможлива без роботи з цифровими інструментами (Rakhno, Shramko, 2021), що дозволяють здобувачам

освіти ефективно взаємодіями в аудиторії та плідно працювати над спільними завданнями й проектами в позааудиторний час. Саме тому формування в здобувачів освіти цифрової компетентності слугує засобом (своєрідною «перепусткою»), потужним інструментом і водночас одним із результатів навчання, коли студент не лише опановує іноземну мову, але навчається оперувати нею з оперттям на ICT, засвоюючи найкращі здобутки людства. Для науково-педагогічного складу й дослідників у наукових центрах усталення цифрової компетентності є кроком на шляху до успішних результатів професійної діяльності.

На синхронно-діахронному зрізі усталення поняття «цифрова компетентність» корелює з інноваціями в методиці навчання української (як рідної, так і іноземної) та іноземної мови (Yu, et al., 2024), забазованими на переорієнтації фокусу навчання (з учителецентованого на студентоцентоване) та зміщенні акцентів у форматі опанування курсу.

Студентоцентований підхід навчального процесу (Студентоцентовані підходи до змішаного навчання, 2024) має за основу здобувача освіти як активного співучасника в доборі контенту, завдань для формування його знань, умінь і навичок, а також як логічного центра в об'єктивній двовимірній системі оцінювання (коли на аналіз рівня навчальних досягнень студента, здійснюваний ззовні (викладачем / учителем), нашаровується внутрішній «спільнорівневий») критичний їх огляд, презентований однолітками), що дає змогу повномірно врахувати всі аспекти його роботи. Не менш важливою є зміна форм і видів поза/аудиторної активності з її акцентом на навчальну кооперацію, розвиток social / soft skills, риторичну компетентність, саморефлексію тощо.

Практика вищої ланки освіти щодо надання подвійних дипломів, міжнародна й загальноукраїнська студентська мобільність – із боку здобувачів освіти, так само, як і міжнародні наукові стажування, самоосвіта через опанування курсів із підвищення кваліфікації на дистанційних платформах, залучення гостей лекторів / фахівців з обраної галузі – із боку науково-педагогічних кадрів, безсумнівно, неможливі без навичок цифровізації всіх учасників освітнього процесу.

Особливої ваги й цінності на сьогодні набуває фідбек, що пом'якшує й коригує учителецентоване навчання та водночас є стимулювальним інструментом у студентоцентованому навчанні гуманітарних наук. Таку оцінку (відгук, ставлення, поведінку), вочевидь, можна отримати й проаналізувати як в аудиторії, так і засобами дистанційних платформ для спільної роботи (наприклад, Padlet, Google Doc, опитувальники, створені як Google форми тощо). Усе це врзноманітнює роботу викладача (учителя), дозволяє застосовувати індивідуалізований підхід до кожного здобувача відповідно до його інтересів.

Іншим, не менш вагомим, чинником, що впливає на процес навчання і безпосередньо залежить від рівня цифрової компетентності студента й викладача (учителя), є інклюзивне середовище, за допомогою якого освітою охоплені здобувачі з особливими освітніми потребами, коли інтерактивні форми роботи якнайкраще дозволяють залучити всіх студентів до навчальної взаємодії.

Робота зі штучним інтелектом (Шрамко, Рахно, 2024) як компонент цифрової компетентності відкрила простір для колективної творчості й розробки індивідуальних проектів, поглиблення умінь та навичок студентів із фаху шляхом творення навчального контенту, уплинувши на саме поняття «цифрова компетентність» в еру глобалізації.

Отже, цифрова компетентність є однією з найнеобхідніших в освітологічному дискурсі ХХІ ст., озброївши як викладача (учителя), так і здобувача освіти потужним інструментом для саморозвитку, самоосвіти та саморефлексії, змінивши весь навчальний процес та сприявши переосмисленню поняття «контент курсу». Слід водночас указати на очевидні ризики подеколи надмірного застосування цифрових здобутків в освіті, особливо коли йдеться про гуманітарні науки, цінність яких убачаємо насамперед у «людиноцентричному» осмисленні світу й реальності довкола, а також у розв'язанні тих питань, що потребують саме людської гуманності й взаємодії для сталого розвитку.

Література

Рахно М. Ю., Шрамко Р. Г. Гуманітарна освіта в епоху диджиталізації: виклики та перспективи. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матер. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (27–28 квітня 2023 року, м. Суми). Суми. Видавництво СумДПУ імені А. С.Макаренка. 2023. 161 с. С. 10–12. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23017>.

Студентоцентровані підходи до змішаного навчання : навч. посіб. для здобувачів фахової передвищої та вищої освіти / За заг. ред. к. філол. н., доц. Герцовської Н. О. [Автори : к. пед. н., доц. Маслова А. В., к. пед. н., доц. Мізюк В. А., к. філол. н., доц. Герцовська Н. О., к. філол. н., доц. Шрамко Р. Г., к. філол. н., доц. Рахно М. Ю., ст. викл. Калашникова Т. С., ст. викл. Варіна Г. Б., д. філософії, доц. Кравченко Т. М., к. філол. н., доц. Лисак Л. К.]. Мукачево. МДУ. 2024. 240 с. URL: <https://doi.org/10.31339/978-617-7495-64-1-2024>.

Шрамко Р. Г, Рахно М. Ю. Інноваційні підходи до навчання ESL у вищій школі крізь призму сталого розвитку. І Міжнародний науково-практичний форум «Основні цілі стратегії сталого розвитку: проблеми та перспективи» : матер. форуму (м. Полтава, 26 вересня 2024 р.) / За заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава. ПНПУ імені В. Г. Короленка. 2024. 614 с. С. 363–364.

Rakhno, M., Shramko, R. Information technology in language teaching methodology course at pedagogical university. AD ALTA. 2021. Vol 11. Issue 02. P. 257–262. URL: <https://doi.org/10.33543/1102257261>.

The 17 goals of sustainable development. Goal 4. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal4>.

Yu, B., Guo, W. Y., Fu, H. Sustainability in English Language Teaching: Strategies for Empowering Students to Achieve the Sustainable Development Goals. Sustainability. 2024. 16(8):3325. URL: <https://doi.org/10.3390/su16083325>.

THE LEARNER'S DIGITAL COMPETENCE IN THE 21ST CENTURY IN THE SYSTEM OF HUMANITIES: MAIN RISKS AND PROSPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Ruslana SHRAMKO

Associate Professor, PhD in Philology, Associate Professor of English and German Philology Department

*Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University; Poltava, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9258-9128>*

Education is the groundwork of formation of the 21st century's highly qualified professional who is able to deal with issues flexibly and creatively and to find solutions for complex problems in the uncertain and ever-changing conditions of the professional work. Such a professional is expected to possess skills of self-correction and self-reflection enabling them to respond sensitively to the reaction of other subjects of the professional activities changing their methods and approaches to work correspondingly to achieve the planned aims. According to Goal 4 of the principles of sustainable development (The 17 goals of sustainable development), each learner is guaranteed to have equitable and fair access to education stimulating their further progress.

The early 21st century is notable for quick reassessment of the concept of the professional environment and the place of the person in it aimed at elimination of the mistakes from the previous decades and setting a fragile balance between the society and the nature. Globalization of the European and world education environment during the last five decades has contributed to removing gaps in the educational legislation enabling the practice of dual diplomas in higher school, student academic mobility, partnership programs of development which facilitate the exchange of experience and professionals in specific fields of knowledge, etc.

The introduction of interactive methods and forms of work in the methodology of teaching humanities has become the powerful impact that accelerated the process of mastering the foreign languages, world literatures, and cultures, and facilitated the elimination of the communicative barrier enabling the learner to unleash their skills of communicating with their peers in the classroom as well as with the representatives of other ethnic backgrounds.

We should also mention the unprecedented challenges presented for the modern educational discourse (Rakhno, Shramko, 2023), as the increase of the informational and psychological load on the learner is proportional to the growth of such international communication. The learners themselves now face the need to quickly master the skills of searching for necessary information, to navigate in the sources offered in the course, and to learn to filter through the obtained data in order to build their own strong theoretical foundations in their chosen field (discipline), etc.

The basic prerequisite for such reinterpretation of the place and role of education in the human life and professional activities is a rapid and unavoidable development of information and communication technology opening the age of digitalization of education and professional career, enabling the interaction between the academic staff in higher education and scientific centers, as well as communication between the professionals from different locations. Digitalization of the learning process has pushed educators towards reassessing the learning content and requirements for learning courses correcting the forms and methods of presenting the materials as well as assessment of expected achievements and skills obtained during the course.

The implementation of interactive methods in teaching, in particular, the foreign language is impossible without using digital tools (Rakhno, Shramko, 2021) which enable learners to communicate effectively in the classroom and to work fruitfully on joint tasks and projects outside the classroom.

That is why the formation of students' digital competence serves as a means (a certain «pass»), a powerful tool, and simultaneously one of the outcomes of learning where a student masters a language and learns to operate it using ICT and interiorizing the best achievements of the humanity. For the academic staff and researchers, a strong digital competence is a step towards ensuring their successful professional work.

From the synchronic and diachronic perspective, the establishment of the concept «digital competence» correlates with innovations in the methodology of teaching Ukrainian (both as a native language, and a foreign one) and a foreign language (Yu, et al., 2024), based on the reorientation of the learning focus (from the teacher-centered to student-centered one) and shift of accents on the format of the course.

The student-centered approach to the learning process (Studentotsentrovani pidkhody do zmishanoho navchannia, 2024) regards the learner as an active co-participant in the choice of the content, tasks aimed at knowledge and skill formation, and also as a logical center in the objective two-dimensional assessment system (when the internal “cross-level” peer review is superimposed on the external analysis of the student's learning achievements) enabling full consideration of all the aspects of their work. Of no less importance is the shift of forms and types of classroom and extramural work focused on learning cooperation, development of social / soft skills, public speaking competence, self-reflection, etc.

From the students' perspective, the higher education practice of awarding dual diplomas, international and all-Ukrainian student mobility as well as, from the teaching staff's perspective, international academic internships, professional development courses at distance learning platforms, involving guest lecturers are all but impossible without digital skills obtained by all participants of the learning process.

Feedback acquires special importance as it can moderate and correct teacher-centered teaching and serves as a stimulating tool in the student-centered learning of humanities. The evaluation (feedback, attitude, behavior) can obviously be obtained and analyzed both in the classroom and by means of distance platforms for cooperative work (for instance, Padlet, Google Doc, Google Forms questionnaires, etc.). All these techniques diversify the teacher's (lecturer's) work enabling the individualized approach to each student according to their interests.

Another important factor influencing the learning process, which is dependent on the level of the digital competence of the student and the teacher (lecturer), is the inclusive environment which helps to involve learners with special needs, and where interactive forms of work engage all students in learning cooperation.

Using artificial intelligence (Shramko, Rakhno, 2024) as a component of digital competence opens prospects for developing individual projects, deepening professional skills of students by means of creating learning content changing the entire concept of «digital competence» in the age of globalization.

Thus, digital competence is one of the most sought-after skills in the learning discourse of the 21st century which provides powerful tools for self-development, autodidactics, and self-reflection for lecturers (teachers) and students alike changing the entire learning process and contributing to the reassessment of the concept of «course content». We should also note the obvious risks of overuse of digital products in education, in particular, when it comes to humanities which significance lies in the «human-centered» worldview and solving problems asking for humanity and cooperation for sustainable development.

References

Rakhno M. Yu., Shramko R. H. Humanitarna osvita v epokhu dydzhytalizatsii: vyklyky ta perspektyvy. Innovatsiinyi rozvytok vyshchoi osvity: hlobalnyi, yevropeyskyi ta natsionalnyi vymiry zmin: mater. IX Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (April 27–28, 2023, Sumy). Sumy. Vydavnytstvo SumDPU imeni A. S. Makarenka. 2023. 161 p. Pp. 10–12. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23017>.

Rakhno, M., Shramko, R. Information technology in language teaching methodology course at pedagogical university. AD ALTA. 2021. Vol 11. Issue 02. P. 257–262. URL: <https://doi.org/10.33543/1102257261>.

Shramko R. H., Rakhno M. Yu. Innovatsiini pidkhody do navchannia ESL u vyshchii shkoli kriz pryzmu staloho rozvytku. I Mizhnarodnyi naukovo-praktychnyi forum «Osnovni tsili stratehii staloho rozvytku: problemy ta perspektyvy»: mater. forumu (Poltava, September 26, 2024) / Za zah. red. prof. M. V. Hrynovoi. Poltava. PNPu imeni V. G. Korolenka. 2024. 614 p. Pp. 363–364.

Studentotsentrovani pidkhody do zmishanoho navchannia: navch. posib. dlia zdobuvachiv fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity / Za zah. red. k. filol. n., dots. Hertsovskoi N. O. [Avtory: k. ped. n., dots. Maslova A. V., k. ped. n., dots. Miziuk V. A., k. filol. n., dots. Hertsovska N. O., k. filol. n., dots. Shramko R. H., k. filol. n., dots. Rakhno M. Yu., st. vykl. Kalashnykova T. S., st. vykl. Varina H. B., d. filosofii, dots. Kravchenko T. M., k. filol. n., dots. Lysak L. K.]. Mukachevo. MDU. 2024. 240 s. URL: <https://doi.org/10.31339/978-617-7495-64-1-2024>.

The 17 goals of sustainable development. Goal 4. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal4>.

Yu, B., Guo, W. Y., Fu, H. Sustainability in English Language Teaching: Strategies for Empowering Students to Achieve the Sustainable Development Goals. Sustainability. 2024. 16(8):3325. URL: <https://doi.org/10.3390/su16083325>.